

Frostating lagmannsrett - RG-1992-1158 (176-92)

Instans	Frostating lagmannsrett - Dom
Dato	1992-02-24
Publisert	RG-1992-1158 (176-92)
Stikkord	Erstatningsrett. Flomskade. Vassdragsloven § 108 og § 115.
Sammendrag	Under en stor flom ble åpningen på en kulvert dekket med jernrist, tilstoppet slik at vannet trengte inn i en bolig og skadet innboet. Sannsynlig gjentaksintervall ble anslått til mellom 10 og 30 år. Kommunen hadde plikt til å vedlikeholde kulverten, jernristen og området i umiddelbar nærhet, men ikke den åpne del av bekken ovenfor. - Kommunen ble pålagt erstatningsansvar, idet det ble konstatert mangler ved hyppigheten av tilsynet og vedlikeholdet av jernristen. Ettersom skaden under alle omstendigheter kunne ha inntruffet, var det tvilsomt om det forelå årsakssammenheng mellom det manglende vedlikeholdet og flomskaden. Usikkerheten på dette punkt måtte gå utover kommunen. - Kommunens anførsel om frifinnelse fordi flommen hadde force majeurekarakter, førte heller ikke frem, bl.a. under henvisning til gjentaksintervallet. - Anke over lagmannsrettens dom ble nektet fremmet til Høyesterett - tvistemålsloven § 373 tredje ledd nr. 4.
Saksgang	Dom 24. februar 1992 i sak nr. 91-174 A.
Parter	Trondheim kommune v/ordføreren (kommuneadvokaten i Trondheim v/advokat Kari Messelt Ekker) mot Oddbjørn Mathisen (advokat Christian Wiig)
Forfatter	Lagdommer Olaf Jakhelln, kst. lagdommer Håkon Bleken og ekstraordinær lagdommer sorenskriver Sverre Torwick.

Saken gjelder spørsmål om erstatning etter flomskade i medhold av vassdragslovens § 115.

Oddbjørn Mathisen driver næringsvirksomhet fra sokkeletasjen i sin samboers enebolig i General Bangs vei 49, Trondheim. Eiendommen ligger like ved Uglabekken som renner ut fra Kyvannet på Byåsen. Uglabekken er ca. 3 km lang fra Kyvannet og ned til dens utløp i Leirelva ved Selsbakk. Bekken går i stor grad åpent, men er delvis lagt i kulverter/rør når den skal passere under veier o.l. Samlet lengde av kulverter er ca. 500 m, altså 1/6 av bekkens totale lengde. Utløpet ved Kyvannet er regulert ved demning.

Ovenfra er åpningene inn til kulvertene normalt dekket med jernrister. Jernristene er vanligvis vesentlig større enn selve kulvertenes åpninger. Rett nedenfor eiendommen hvor Mathisen bor, går Uglabekken inn i en kulvert under General Bangs vei. Åpningens diameter er ca. 0,8 m og er tildekket ved en jernrist som har mål ca. 2 x 1,5 m. Åpningen er tildekket ved en slik rist dels for å hindre at barn leker i røret, men også for å unngå at skitt og avfall som vannet fører med seg føres inn i kulverten og samles der med muligheten for at denne tettes helt til. På nedsiden er kulvertene åpne. I begynnelsen av desember 1987 fikk man en stor flom i Uglabekken. Dette skyldtes dels ekstraordinær stor nedbør i form av regn kombinert med at det forut for regnværet hadde vært frost slik at vannet ikke kunne trenge ned i bakken. Man fikk dermed særlig stor avrenning.

I selve Uglabekken har man ikke målestasjoner som kan gi data for nedbør i bekkens nedslagsfelt eller bekkens vannføring til enhver tid. Selve Trondheimsområdet er imidlertid godt utbygget med slike målestasjoner. Måleresultatene viser at det mellom kl. 08.00 den 8. desember og kl. 08.00 den 9. desember 1987 falt betydelig nedbør ved målestasjonene ved Nidarvoll, Øvre Leirfoss og Halseth som ligger i nærheten av Uglabekken. Den målte nedbør var henholdsvis 47,4 mm, 41,5 mm og 36,0 mm. I denne perioden ble det ikke rapportert om flomskader i og ved Uglabekken.

Den kraftige nedbøren fortsatte det påfølgende døgn mellom kl. 08.00 den 9. desember 1987 og kl. 08.00 den 10. desember 1987. På Nidarvoll og Øvre Leirfoss ble det målt nedbørmengder, 52,3 mm og 44,4 mm, mens man for Halseth, som ligger nærmest Uglabekken, dessverre ikke har målinger for dette døgnet.

Den kraftige nedbøren førte til at Uglabekken gikk flomstor. Den store vannføringen førte med seg kvist og grener, rask og slam som etterhvert tilstoppet jernristene foran kulvertene som skulle føre

Side 1160

vannet under veiene i området. Således gikk bekken over Osloveien som krysser Uglabekken ca. 100 m nedenfor utløpet fra Kyvannet, og vannet fulgte veien nedover som hadde brøytekanter langs sidene. Også ved General Bangs vei ble jernristen tilstoppet slik at det etterhvert dannet seg et lite tjern på oversiden av kulverten, og vannstanden steg opp over General Bangs vei. Det samme var i ferd med å skje også ved inntaket til kulverten under O.J. Aalmos vei, men her fikk man i tide fjernet risten slik at vannet fikk avløp.

Vannet ved General Bangs vei trengte inn i sokkeletasjen i Oddbjørn Mathisens bolig, og stod på det høyeste ca. 1 m over gulvet i denne etasjen. Vannet påførte både hus og innbo betydelige skader. Skadene på huset er dekket under villaforsikringen og berører ikke nærværende sak. Skadene på innboet ble besiktiget av takstmann Evald Berg den 10. desember 1987, altså samme dag som skaden hadde inntruffet, og samlet tap er fastsatt av Berg til kr. 190.934,-. Det er enighet mellom partene om at erstatningen kan fastsettes til dette beløp dersom det foreligger ansvarsgrunnlag.

Flommen natt til 10. desember 1987 påførte skader en lang rekke andre steder enn ved Uglabekken. Trondheim kommune har anslått de samlede krav til over 6 mill. kroner inkludert skader som er påført offentlige veianlegg med ca. 1,5 mill. kroner. For lagmannsretten er det opplyst at kommunen i 1991 hadde tilsvarende tap som følge av vannskader på ca. 300.000 kroner.

Som følge av de omfattende skadene innhentet Trondheim kommune en rapport fra Norsk Hydroteknisk Laboratorium tilknyttet Sintef-gruppen for å få vurdert gjentaksintervallet av en flom av tilsvarende størrelse. Rapporten forelå den 12. februar 1988 og er grundig redegjort for i byrettens dom. Rapporten bygger på at forholdene i Uglabekken kan sammenlignes med forholdene i Svarttjørbekken som ligger lenger øst i kommunen og hvor man har målestasjon for avrenning. Rapporten konkluderer med at det mest sannsynlige gjentaksintervall er vel 15 år, men at det hefter betydelig usikkerhet vedrørende dette tallet. Således heter det i rapportens konklusjon:

«P.g.a. forskjellene i lokalklima og avrenningsforhold mellom Uglabekken og Svarttjørbekken, samt den store usikkerheten i antatt vannføring i Uglabekken, er det ikke mulig å angi nøyaktig gjentaksintervallet til flommen (maksimal vannføring) i Uglabekken. Det er imidlertid sannsynlig at gjentaksintervallet er mellom 10 og 30 år.»

For lagmannsretten har sivilingeniør Gunnar Mosevoll, som utarbeidet rapporten, presisert sin konklusjon dithen at det er meget stor sannsynlighet for at en tilsvarende flom vil inntreffe innenfor et intervall av 10 - 30 år. Det vil være størst sannsynlighet for at flommen inntreffer etter 15 år, men det er også en betydelig sannsynlighet for at flommen kan inntreffe etter 10 eller 30 år.

Kulverten under General Bangs vei er anlagt av Trondheim kommune, og kommunen erkjenner å være ansvarlig for den. Kommunen erkjente imidlertid ikke erstatningsansvar for de skader som oppstod som følge av flommen mellom 9. og 10. desember 1987. Kommunens standpunkt fremkom i et generelt brev til de skadelidte 28. juni 1988, inntatt in extenso i byrettens dom. Begrunnelsen var at flommen var

Side 1161

av en slik ekstraordinær karakter at skadene ikke kunne ha vært avverget ved tiltak fra kommunens side.

Heller ikke Norsk Naturskadepool eller Forenede Forsikring, som er Oddbjørn Mathisens forsikringsselskap, erkjente erstatningsansvar. Mathisens forsikring hos Forenede dekket ikke vannskade som følge av inntrengning av overflatevann, og norsk Naturskadepool uttalte i brev av 7. januar 1988:

«Skadeutvalgets oppfatning er at de vannskadene som er oppstått med vann fra Kyvann-vassdraget kan tilbakeføres til reguleringsmessige forhold, dvs. problemer med tilstopping/mangelfullt avløp fra demning i Kyvannet, og tilstopping av kulvert/er i nedenforliggende vassdrag.»

I forsikringsmessig henseende tilføyes at flere andre store skadeforsikringsselskap har forsikringsvilkår som dekker den type skade Oddbjørn Mathisen ble utsatt for. Likeledes er det på det rene at kommunens eventuelle ansvar for flomskader kan dekkes under ansvarsforsikring. Kommunens partsrepresentant har imidlertid opplyst

at kommunen har ønsket å være egenassurandør fordi man ville ha nærkontakt med de problemer som oppstod vedrørende flomskader og tilbakeslag i kloakkanlegg.

Ved stevning av 9. oktober 1989 reiste Oddbjørn Mathisen sak for Trondheim byrett med påstand om at Trondheim kommune var forpliktet til å erstatte flomskadene. Den 19. desember 1990 avsa Trondheim byrett dom i saken med slik domsslutning:

- «1. Trondheim kommune dømmes til å betale erstatning til Oddbjørn Mathisen med kr. 190.934,- - kroneretthundreogtittusennihundreogtrettifire 00/100 med tillegg av 18 - atten - % rente p.a. fra forkynnelsen av stevningen til betalingen skjer.
2. Trondheim kommune dømmes til å betale kr. 19.560,- - kronernittentusenfemhundreogseksti 00/100 til Oddbjørn Mathisen i saksomkostninger.
3. Oppfyllelsesfristen settes til 2 - to - uker fra dommens forkynnelse.»

Trondheim kommune har anket saken inn for Frostating lagmannsrett og Oddbjørn Mathisen har tatt til gjennmæle. Ankeforhandlinger ble holdt i Trondheim den 8. og 9. januar 1992. Det ble avhørt 9 vitner, hvorav 3 var nye for lagmannsretten, i tillegg til partsforklaring fra Oddbjørn Mathisen. Partene var enige om at befaring var unødvendig. Saken står i det vesentlige i samme stilling for lagmannsretten som den gjorde for byretten, dog erkjenner Oddbjørn Mathisen for lagmannsretten at det hadde vært mulig å forsikre seg mot den skade han ble påført.

Trondheim kommune har i det vesentlige gjort gjeldende:

Det bestrides at Uglabekken i sin helhet kan betraktes som «vassledning» eller «vassdragsanlegg» i vassdragslovens § 115's forstand. Vesentlige deler av Uglabekken går åpen over annen manns eiendom, og kommunen kan ikke ha vedlikeholdsplikt for disse deler av bekken. Dersom vesentlige deler av bekken var lagt i rør som kommunen hadde vedlikeholdsplikt for, kunne det nok diskuteres om vedlikeholdsplikten også skulle utstrekkes til å gjelde de åpne strekningene. Det er

Side 1162

imidlertid ikke situasjonen i Uglabekken hvor ca. 5/6 av bekkens totale lengde går åpen.

Vedlikeholdsplikten etter vassdragslovens § 115 gjelder etter dette bare kulverten under general Bangs vei og inntaket til denne. Kommunen har ingen opprydningsplikt oppover langs bekken.

Det bestrides ikke at årsaken til flommen var oppsamling av rask og grener o.l. på risten ved inntaket til kulverten under General Bangs vei. Det må videre legges til grunn at risten ble stengt som følge av at den voldsomme flommen natt til 10. desember 1987 førte med seg betydelige mengder rask m.v. fra den åpne delen av Uglabekken. Det er på det rene at lokalbefolkningen bruker dette området delvis som søppelplass slik at den ekstraordinært høye vannstanden førte med seg svært mye rask som kunne stenge risten ved inntaket.

Oddbjørn Mathisen hevder ikke, og kommunen er enig i dette, at kommunen ikke ivaretok sin vedlikeholdsplikt da først flomsituasjonen var oppstått. Det må være på det rene at det etter at oversvømmelsen hadde inntrådt, på grunn av vannstanden ikke var mulig å få fjernet det rasket som stengte risten, eller selve risten.

Spørsmålet blir derfor om kommunens vedlikeholdsplikt ikke har vært overholdt forut for flommen. Etter bevisførselen må det legges til grunn at det ikke forelå noen tilstopping av risten dagene forut for flommen. Kommunen er enig i at tilsynet med slike rister må sees i forhold til værforholdene til enhver tid. Det er imidlertid en rodestasjon like ved general Bangs vei, og der er det fast stasjonerte mannskaper fra Trondheim kommune. Det er all grunn til å anta at disse har holdt et øye med risten i dagene forut for flommen. At det tidligere har vært mindre oversvømmelser av de nedre deler av vitnet Håkon Paulsens eiendom kan det ikke legges vekt på.

Etter kommunens oppfatning må det legges til grunn at flommen bare kunne ha vært avverget ved at kommunen hadde hatt permanent stående vaktmannskap ved risten, og at dette kunne ha grepet inn straks flommen begynte. Det vises til Evald Bergs vitneprov i så måte. Med det gjentaksintervall rapporten fra NHL gir, kan vedlikeholdsplikten ikke settes så strengt.

Den objektive vedlikeholdsplikt som vassdragslovens § 115 pålegger kommunen, er følgelig overholdt. I den utstrekning den forut for flommen ikke er overholdt, er det ikke ført bevis for årsakssammenheng. Skadelidte har bevisbyrden på dette punkt.

Det er på det rene at kommunen etter vassdragslovens § 115 ikke har ansvar for rene force majeure situasjoner. Det gjøres gjeldende at flommen natt til 10. desember 1987 var force majeure. Vitnet Skjevdal har opplyst at han aldri har opplevd tilsvarende vannføring i de 27 år han har arbeidet i Trondheim kommune. NHL-rapporten konkluderer med gjentaksintervall på 15 år, muligens helt opp til 30 år. Det kan ikke kreves at kommunens dimensjonering av anlegg og vedlikehold skal avpasses slik at så sjeldne og ekstreme situasjoner kan avklares.

Trondheim kommune har nedlagt slik påstand:

- «1. Trondheim kommune frifinnes.
2. Trondheim kommune tilkjennes saksomkostninger for byrett og lagmannsrett.»

Side 1163

Oddbjørn Mathisen har i det vesentlige gjort gjeldende:

Det må legges til grunn at flommen skyldtes tilstopping av risten foran kulverten som følge av rask o.l. vannmassene i Uglabekken førte med seg. NHL-rapporten viser at det var betydelig nedbør også døgnet forut for selve flommen. Det må derfor antas at tilstoppingen er skjedd gradvis og ikke bare i forbindelse med storflommen natt til 10. desember 1987.

Prinsipalt hevdes at Uglabekken er vassledning/vassdragsanlegg i vassdragslovens § 115s forstand. Selv om kommunen ikke har eiendomsretten til hele bekken, har den da vedlikeholdsplikt på hele strekningen fra demningen og ned til utløpet i Leirelva. Kommunen har erkjent at den ikke har foretatt opprensning langs bekkens bredder, og vedlikeholdsplikten er dermed ikke overholdt. Det er også utvilsomt at det nettopp er materiale fra bekkens bredder som har tilstoppet kulverten i General Bangs vei.

Dersom kommunen ikke antas å ha vedlikeholdsplikt for bekkens åpne deler, må vedlikeholdsplikten ved kulverten stilles tilsvarende strengere. Det er ført bevis for at det til stadighet har vært ansamlinger av rask ved risten og at det også har vært mindre oversvømmelser. Det forelå i kommunen ingen instruks for kontinuerlig tilsyn med risten, dette ble foretatt skjønnsmessig etter arbeidernes eget hode. Det aksepteres at det under normale omstendigheter ikke kan kreves daglig kontroll av risten, men 9. og 10. desember 1987 var en spesiell situasjon. Det hadde vært stor nedbør dagen før, og kommunen var kjent med de betydelige mengder rask og søppel som lå langs bredden. Det burde derfor ha vært foretatt et særlig nøye vedlikehold rett forut for ulykken, og dette ville med all sannsynlighet ha avverget flommen.

Det bestrides at det foreligger en force majeure situasjon. NHL-rapporten aksepteres, dog hevdes at rapporten ikke fullt ut tar hensyn til usikkerhetsfaktorene ved målt avrenning ved Aalmos vei. Tas det hensyn til dette, blir den nedre grense for gjentaksintervallene ca. 8 år, og ikke 10 år. Ved et sannsynlig gjentaksintervall på 15 år kan det ikke hevdes at flommen var å betrakte nærmest som en naturkatastrofe og var av en slik ekstraordinær karakter at kommunen ikke er ansvarlig.

Det hevdes etter dette at det foreligger ansvarsgrunnlag etter vassdragslovens § 115. Erstatningsutmålingen er ikke omtvistet.

Det påberopes ikke alternative ansvarsgrunnlag så som objektivt ansvar eller vassdragslovens § 108 nr. 3.

Oddbjørn Mathisen har nedlagt slik påstand:

- «1. Byrettens dom stadfestes.
2. Oddbjørn Mathisen tilkjennes saksomkostninger for byrett og lagmannsrett.»

Lagmannsretten skal bemerke:

Uglabekken gikk frem til begynnelsen av 1960-tallet åpen under General Bangs vei. Veien passerte over i bro og det var således ingen fare for oversvømmelse av den art nærværende sak gjelder.

På 1960-tallet ble bekken så lagt i kulvert, og det ble plassert et enkelt jerngitter foran innløpet. Det anses på det rene at det opp gjennom årene har vært en rekke mindre oversvømmelser som følge av opphopning av rusk og rask på jerngitteret. Vannet har steget opp

Side 1164

over de nedre deler av Håkon Paulsens eiendom som ligger tvers overfor det hus Oddbjørn Mathisen bebor. De oversvømmelsene det her er snakk om, er imidlertid langt mindre enn oversvømmelsen natt til 10. desember 1987. Det må legges til grunn at det ikke tidligere på noe tidspunkt har vært risiko for oversvømmelse av

sokkeletasjen i General Bangs vei 49. Det må videre legges til grunn at Håkon Paulsen en rekke ganger selv har rensket opp omkring jernristen for å hindre oversvømmelse. Kommunen har til dels vært varslet om problemene, og den var også kjent med at det var mye rask og søppel langs breddene av bekken ovenfor kulverten som følge av at folk brukte bekken som sted for kasting av haveavfall m.v.

Etter flommen har kommunen skiftet jerngitteret slik at risikoen for oversvømmelse nå er mindre. På bakgrunn av omstendighetene med stor risiko for tilstopping, kan det reises spørsmål om selve anlegget oppfylte kravene i vassdragslovens § 108 nr. 3 jfr. nr. 1. Ankemotparten har imidlertid eksplisitt gjort det klart at dette grunnlag ikke påberopes, og lagmannsretten legger det til grunn.

Etter rettspraksis kan det pålegges erstatningsansvar på ulovfestet objektivt grunnlag for tilstopping av avløpsanlegg, jfr. Rt-1975-1081. I nevnte dom la Høyesterett betydelig vekt på rimelighetsbetraktninger ved avgjørelsen av hvor risikoen skulle plasseres, jfr. også Viggo Hagstrøm: Offentligrettslig erstatningsansvar 188. Ankemotparten har imidlertid gjort det klart at heller ikke erstatningsansvar på slikt objektivt grunnlag påberopes, og lagmannsretten er derfor henvist til å vurdere saken på grunnlag av vassdragslovens § 115.

Kommunen har erkjent at den har vedlikeholdsplikt etter § 115 for selve kulverten, jernristen og det umiddelbare omkringliggende område. Denne del av bekken må defineres som enten «vassledning» eller «vassdragsanlegg» som kommunen eier.

Når det gjelder den åpne del av bekken ovenfor kulverten, kan det ikke sees at kommunen har vedlikeholdsplikt. Det er på det rene at kommunen ikke er grunneier i dette området. Det følger av lovens ordlyd at vedlikeholdsplikten kun påhviler eieren av vannledninger m.v. Trondheim kommune kan da ikke pålegges en vedlikeholdsplikt for den åpne del av bekken, derunder opprensning av søppel og annet skrot som ligger langs breddene.

Spørsmålet blir derfor i første omgang om det foreligger feil eller mangler ved vedlikeholdet av kulverten og jernristen og om et eventuelt slikt manglende vedlikehold står i årsakssammenheng med skaden.

Vedlikeholdsansvaret etter vassdragslovens § 115 er objektivt i den forstand at det ikke er noe krav om at kommunen eller noen den svarer for, kan bebreides uaktsomhet. Det må imidlertid konstateres enten feil eller mangel ved vedlikeholdet. Om det foreligger feil eller mangel, vil i stor grad bero på hvilke krav som skal stilles til vedlikeholdspliktens omfang.

Lagmannsretten legger til grunn at vedlikeholdspliktens omfang må bestemmes konkret i hvert enkelt tilfelle. I nærværende sak er det på det rene at rusk og rask regelmessig samlet seg opp på jernristen slik at denne var delvis dekket, og at det med mer eller mindre jevne

Side 1165

mellomrom var mindre oversvømmelser. Selv om kommunen ikke hadde vedlikeholdsplikt langs bekken der den gikk åpent, må vedlikeholdsplikten ved selve kulverten tilpasses den økte risiko for tilstoppelse som følge av at bekken ovenfor var særlig utsatt for rusk og rask. Kommunen må for øvrig antas å ha vært kjent med forholdene.

Lagmannsretten finner etter dette at det må stilles relativt strenge krav til hyppigheten av tilsynet med jernristen og vedlikeholdet av denne.

Kravene til tilsynet er også avhengig av de konkrete værforhold. Det var omfattende nedbør døgnet forut for selve flommen, og også dette tilsier at vedlikeholdsplikten skjerpes. Lagmannsretten konkluderer derfor så langt med at kommunen måtte ha en plikt til å kontrollere ristens tilstand i tiden forut for flommen, og spesielt var det grunn til tilsyn den 9. desember 1987.

På den annen side kan det ikke kreves at kommunen skulle ha hatt jernristen og kulverten under oppsikt natt til 10. desember da flommen inntrådte. Det er heller ikke påstått at kommunen har forsømt sin vedlikeholdsplikt da først flomsituasjonen forelå.

Det foreligger ingen opplysninger om at kommunalt ansatte har kontrollert forholdene ved innløpet til kulverten forut for flommen. Det må derfor legges til grunn at så ikke er skjedd. Forsåvidt foreligger manglende vedlikehold fra eiers side jfr. vassdragslovens § 115.

Spørsmålet er så om det er årsakssammenheng mellom dette manglende vedlikehold og flomskaden. Det foreligger ingen konkrete opplysninger om hvordan tilstanden var ved kulverten i tidsrommet umiddelbart forut for flommen. Det må imidlertid som nevnt legges til grunn at det regelmessig var opphopning av rask på risten og lagmannsretten legger til grunn at det også har vært situasjonen forut for flommen. Spesielt er det grunn til å

anta at en del rusk og rask har vært ført nedover Uglabekken i forbindelse med det kraftige regnskylllet døgnet forut for storflommen. En overholdelse av vedlikeholdsplikten ville ha ført til at dette rusk og rask ville ha blitt fjernet.

For lagmannsretten fremstår det imidlertid som tvilsomt om fjerningen av dette avfallet ville ha avverget flommen. Det må antas at selve flommen også har ført med seg betydelige mengder avfall, grener og søppel ned mot risten og at dette har tildekket denne ytterligere.

Det kan således hevdes at flommen og dermed skaden helt uavhengig av kommunens manglende vedlikehold, ville inntrådt fordi tilførselen av rask under selve storflommen var så stor at den alene ville ha ført til tilstopping. Etter vanlig årsakslære er kommunens manglende vedlikeholdsplikt i så fall ingen nødvendig betingelse for skaden, og det foreligger ikke årsakssammenheng.

De faktiske opplysninger for vurderingen av dette spørsmål er svært begrensede. Likevel må det antas at fjerning av rask forut for den 10. desember ville ha redusert risikoen for oversvømmelse. Lagmannsretten finner videre at den usikkerhet som her hersker, må gå ut over kommunen når det er påvist manglende vedlikehold som ansvarsgrunnlag. Det er riktignok så at bevisbyrden for årsakssammenheng som den store hovedregel påligger skadelidte. Dette gjelder imidlertid ikke ubetinget og spesielt ikke når det som her foreligger et

Side 1166

ansvarsbetingende forhold som har økt risikoen for skade, men hvor det kan være tvilsomt om ikke skaden likevel ville ha inntrådt. Det vises til Peter Lødrup: «Lærebok i erstatningsrett», 240 og de dommer som det der er henvist til. Riktignok gjelder de anførte dommer tilfeller hvor ansvarsgrunnlaget var culpa, og det kan ikke uten videre antas at kravene til bevisets styrke for årsakssammenheng er det samme uavhengig av hvilket ansvarsgrunnlag som foreligger. Lagmannsretten peker i den forbindelse på at selv om ansvarsgrunnlaget i nærværende sak er objektivt, er forutsetningen likevel at det er konstatert en mangel vedrørende kommunens vedlikehold av eget vannledningsnett. I nærværende sak grenser dessuten kommunens forhold opp mot det uaktsomme. Lagmannsretten peker på at kommunen var kjent med problemene i Uglabekken og hadde mottatt en rekke klager på tilstopping av jernristen. Det er også opplyst at det var en rodestasjon like ved General Bangs vei slik at man enkelt kunne foreta jevnlig og hyppig tilsyn på dette stedet. Det er ikke opplyst at rodemannskapet hadde konkrete instruksjoner vedrørende kulverten, og det er som nevnt heller ikke opplyst noe om at de ble foretatt konkret ettersyn i tiden like forut for flommen.

Lagmannsretten konkluderer etter dette med at det foreligger ansvarsgrunnlag og årsakssammenheng mellom dette og skaden. Skadens omfang er ikke omtvistet.

Kommunen har subsidiært gjort gjeldende at den likevel må frifinnes fordi flommen natt til 10. desember 1987 hadde force majeurekarakter. Det er i juridisk teori når det gjelder det ulovfestede objektive ansvar antatt at ansvar ikke kan ilegges dersom skaden har sammenheng med slike ekstraordinære og upåregnelige forhold. Det samme er antatt av Anton Ross når det gjelder det objektive ansvar etter vassdragslovens § 47 nr. 2, se Anton Ross: «Vannforsyning og vannavløp (1977) side 333. Force majeureunntak i erstatningsretten vil regelmessig ha betydning når ansvarsgrunnlaget er objektivt, mens det derimot sjelden vil ha selvstendig betydning når det foreligger culpa, i og med at de vurderinger force majeureunntakene gir anvisning på, må sies å ligge innebygget i culpanormens påregnelighetsbetraktninger. Lagmannsretten legger til grunn at det også for det objektive ansvar etter vassdragslovens § 115 bør gjøres unntak for de rene force majeuretilfeller.

Det nærmere innhold av force majeureunntaket er i liten grad klarlagt ved rettspraksis. Det må imidlertid være klart at den relevante årsaksfaktors upåregnelighet må være vesentlig større enn det påregnelighetskriterium som legges til grunn ved culpavurderinger. I motsatt fall vil det objektive ansvar etter vassdragslovens § 115 i realiteten innskrenke seg til et culpaansvar. I nærværende sak er det foretatt en grundig analyse av sannsynligheten for at en flom som den man hadde i det angjeldende område natt til 10. desember 1987, vil gjenta seg. Av NHL-rapportens konklusjon fremgår at gjentakintervallet mest sannsynlig er 15 år og at det er meget sannsynlig at en slik flom vil gjenta seg innenfor en tidsperiode på 10 til 30 år. Lagmannsretten kan ikke se at en hending med et slikt gjentakintervall kan karakteriseres som så ekstraordinær eller av slik katastrofelignende karakter at det kan

Side 1167

karakteriseres som et force majeuretilfelle. Det ses da hen til at det bør stilles sterke krav til det ekstraordinære ved naturforholdene for at ansvar skal foreligge etter vassdragsloven. Utgangspunktet er at den som griper inn

i et vassdrags naturlige forløp, er ansvarlig for den skade som inngrepet senere måtte forårsake og som ikke ville ha oppstått dersom vassdraget hadde fulgt sitt naturlige løp.

Lagmannsretten er etter dette kommet til at byrettens dom blir å stadfeste.

Anken har vært forgjeves og saksomkostningsspørsmålet blir å avgjøre i medhold av tvistemålslovens § 180 første ledd. Avgjørelsen av saken har imidlertid budt på slik kvalifisert tvil at det foreligger slike «særlige omstendigheter» som omtalt i bestemmelsen. Det vises særlig til drøftelsen av årsaksspørsmålet. Lagmannsretten finner derfor at partene bør bære sine egne omkostninger både for byrett og lagmannsrett.

Dommen er enstemmig.

Domsslutning:

- 1. Byrettens dom stadfestes.*
- 2. Partene bærer sine egne omkostninger både for byrett og lagmannsrett.*